

ZAKONI O DIGITALNOM POSLOVANJU

Nova pravila obećavaju pravednije tržište

NOVI PROPISI POPUT AKTA O DIGITALNOM TRŽIŠTU (DMA) I AKTA O
DIGITALNIM USLUGAMA (DSA) TREBALI BI EUROPSKU UNIJU PROMETNUTI
U SVJETSKOG PREDVODNIKA U REGULIRANJU POSLOVANJA, BAŠ KAO
ŠTO JE POSTALA U ZAŠTITI OSOBNIH PODATAKA. U NJIHOVU STVARANJU
SUDJELOVALI SU I DOMAĆI ZNALCI, A UVJERAVAJU DA ĆE OMOGUĆITI DA
SE NA TRŽIŠTE LAKŠE PROBIJU MALI I SREDNJI PODUZETNICI

PIŠE VALENTINA STARČEVIĆ
 valentina.starcevic@lider.media

Potkraj travnja u Europskoj uniji pao je dogovor o propisu u vezi s digitalnim uslugama koji slijedi onaj o digitalnim tržištima zaključen potkraj ožujka. Akt o digitalnim uslugama (Digital Services Act, DSA) odnosi se na nezakonit mrežni sadržaj i oglašavanje, a Akt o digitalnim tržištima (Digital Markets Act, DMA) uređuje konkurentnost na tržištu i ograničava prevlast velikih platformi. Doc. dr. sc. **Tomislav Sokol**, hrvatski zastupnik (HDZ) u Europskom parlamentu, ističe da je riječ o zakonodavnom paketu koje će učiniti jedinstveno digitalno tržište EU konkurentnijim i pravednijim za poslovanje te izgraditi sigurno i odgovorno internetsko okruženje koje će jamčiti bolju zaštitu potrošača. Smatra da novim zakonima EU postaje svjetski predvodnik u reguliranju poslovanja digitalnih platformi, baš kao što je to postao u zaštiti osobnih podataka.

**SVAKA DRŽAVA
 ČLANICA MORAT
 ĆE IMENOVATI
 NACIONALNOGA
 KOORDINATORA
 DIGITALNIH USLUGA I
 ODREDITI KAZNE U SVOJIM
 NACIONALNIM ZAKONIMA**

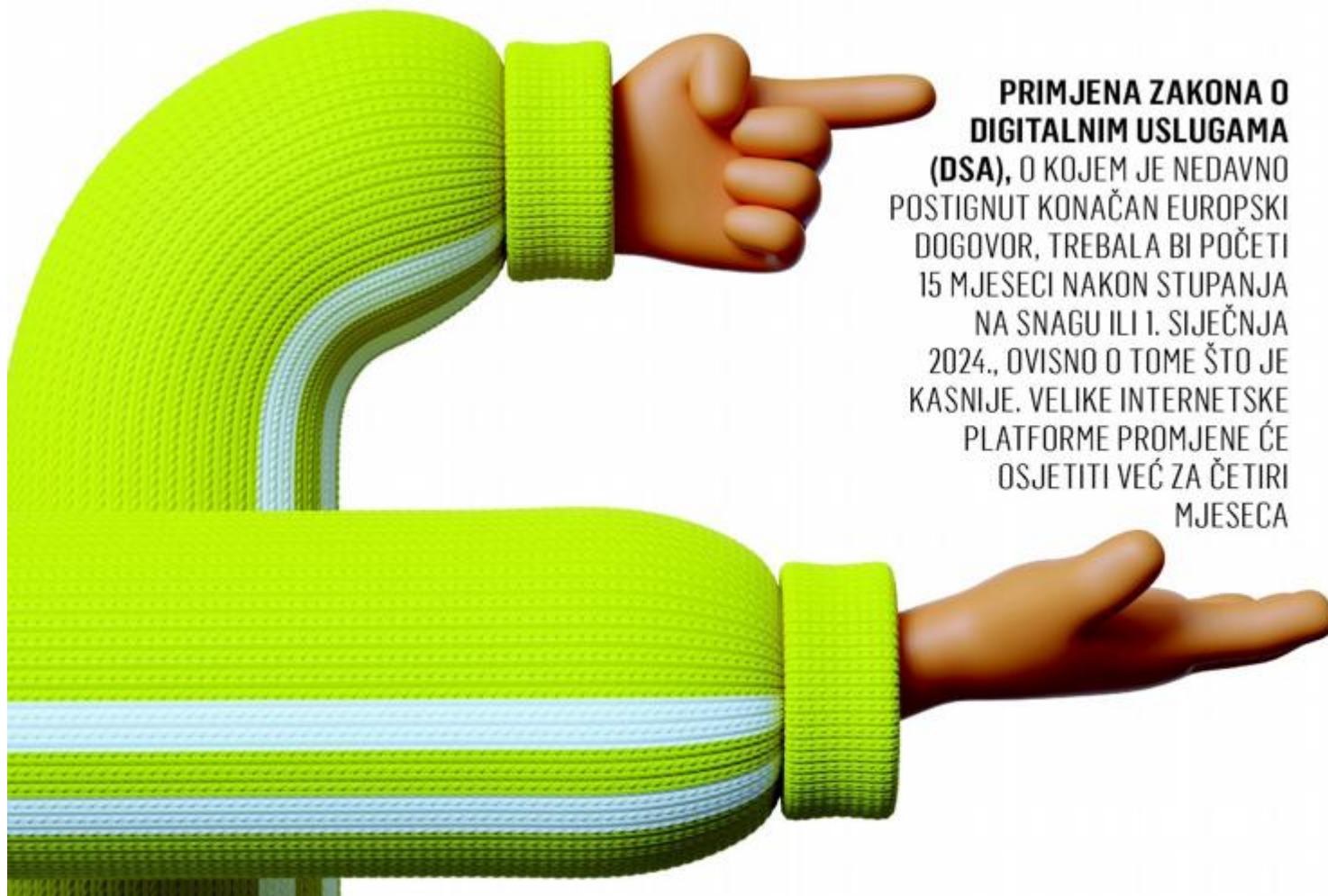
bavi od početka mandata. Kaže da su velike digitalne platforme zlorabljivale nadmoćan položaj na tržištu, uvjetujući poslovanje manjim tvrtkama i sprječavajući inovacije. Od 10.000 internetskih platformi, koliko ih sudjeluje na digitalnom tržištu EU, tvrdi da sedam najvećih platformi ostvaruje čak 69 posto ukupnog prihoda.

– DSA će uspostaviti učinkovit i jasan okvir za transparentnost i odgovornost internetskih platformi radi sprječavanja širenja nezakonitog sadržaja. Recimo, potrošači su na platformama mogli pronalaziti različite proizvode koji su se lažno i neutemeljeno oglašavali kao lijekovi protiv bolesti COVID-19. Sada će sve što je nezakonito izvan mreže biti nezakonito i na internetu. Građani su mi se često žalili da platforme za internetsku kupnju ne sadrže provjerenе podatke o proizvođačima proizvoda koje kupuju na internetu, a sada će internetske platforme biti dužne građanima

Korist za građane

Sokol se tim paketom o digitalnim uslugama kao član Odbora za unutarnje tržište i zaštitu potrošača Europskog parlamenta (IMCO)

pružiti sve relevantne informacije, uključujući i one o proizvođačima, radi ostvarivanja prava s naslova odgovornosti. Nadalje, građani će profitirati i od većeg izbora robe i usluga po konkurentnijim

**PRIMJENA ZAKONA O
 DIGITALNIM USLUGAMA
 (DSA), O KOJEM JE NEDAVNO
 POSTIGNUT KONAČAN EUROPSKI
 DOGOVOR, TREBALA BI POČETI
 15 MJESECI NAKON STUPANJA
 NA SNAGU ILI 1. SIJEČNJA
 2024., OVISNO O TOME ŠTO JE
 KASNIJE. VELIKE INTERNETSKЕ
 PLATFORME PROMJENE ĆE
 OSJETITI VEĆ ZA ČETIRI
 MJESECA**

cijenama. Primjerice, američki Apple svojom poslovnom politikom do sada je kočio razvoj europskog Spotifyja, platforme za slušanje glazbe, ne dopuštajući korisnicima svojih uređaja, više od milijardu njih, da pod jednakim uvjetima instaliraju europsku aplikaciju. Zbog toga su potrošači bili izloženi riziku čak do 30 posto skuplje instalacije. Takvu poslovnu praksu novi zakon zabranjuje. Nova pravila o digitalnim tržištima odnose se samo na one najveće tržišne subjekte kao što su Meta ili Google. Nismo željeli stvarati administrativne prepreke za male i srednje poduzetnike, već stvoriti pravila kojima ćemo regulirati poslovne prakse nadzornika pristupa, za koje se pokazalo da pravila o tržišnom natjecanju nisu bila djelotvorna – opisuje Sokol.

Kazne za prekršitelje

Još kao izvijestitelj za politiku tržišnog natjecanja u Odboru IMCO Sokol je upozoravao da novčane kazne nisu dostatne za povredu pravila poslovanja jer ne odvraćaju digitalne divove od opetovane zlorabe tržišnog položaja. Dokaz mu je činjenica da je od 2017. Europska komisija u tri navrata izrekla Googleu kazne zbog kršenja protumonopolskih pravila EU u ukupnom iznosu od 8,25 milijardi eura.

– Očito se nekima više isplati plaćati visoke novčane kazne nego se uskladiti s europskim pravilima o tržišnom natjecanju. Tome sada stajemo na kraj. Zato sam amandmanima intervenirao u prijedlog zakona i omogućio da osim novčanih, regulatori imaju na raspolaganju i strukturne sankcije, pa bi se pri opetovanome kršenju novih pravila moglo utjecati i na vlasničke strukture digitalnih divova. Akti predviđaju da će države članice imenovati jedno ili više nadležnih tijela odgovornih za primjenu i izvršenje uredbi – iznosi Sokol.

Akti će iz korijena promijeniti *online* iskustva i prirodu internetskog oglašavanja, slaže se **Dunja Ivana Ballon**, izvršna direktorica Hrvatske udruge društava za tržišno komuniciranje (HURA), stoga u Interactive Advertising Bureau, IAB-u Croatia, prate trenutne događaje u Bruxellesu. S hrvatskim parlamentarcima i IAB-om Europe, dodala je, utjecali su na okolnosti u Europskom parlamentu te uspješno izbjegli potpunu zabranu ciljanog oglašavanja, što bi imalo vrlo negativne posljedice za male i srednje poduzetnike te turizam, bitan za Hrvatsku.

– Za sve će tvrtke pozitivan utjecaj biti poslovanje na pravednijem tržištu, a mali i srednji poduzetnici lakše će se moći probiti na tržište. DMA će izravno utjecati na poslovanje najvećih platformi, kojima će sada biti zabranjeno ciljano oglašavanje maloljetnicima i potrošačima ako se ono temelji na osjetljivim podacima. Morat će se promijeniti mnoge prakse za davanje korisničke privole, što bi moglo dovesti do smanjenja broja korisnika koji pristaju na personalizirane oglase. EK će pratiti i nadzirati usklađivanje svih dionika na tržištu s odredbama ovih zakona, izdavati financijske sankcije i prema potrebi podizati antimonopolske tužbe – rekla je Ballon.

7

**NAJVEĆIH
PLATFORMI MEĐU
NJIH 10.000 NA
DIGITALNOME TRŽIŠTU
EU OSTVARUJE ČAK
69 POSTO UKUPNOG
PRIHODA S TOG
TRŽIŠTA. EUROPLJANI
TAKVOJ PRAKSI KANE
STATI NA KRAJ**

Kontroverzni algoritmi

DMA primarno pogađa velike igrače, uglavnom američke digitalne divove poput Facebooka/Mete, Amazona ili Googlea, istaknula je **Milly Doolan**, članica Izvršnog odbora Udruge informatičke i komunikacijske djelatnosti u Hrvatskoj udruzi poslodavaca. Zbog toga se prema Doolan DMA često našao na meti poduzetnika iz Silicijske doline i američkih pregovarača kao primjer narušavanja gospodarske suradnje. DSA-ov je cilj stvoriti sigurnije i pouzdanije *online* okružje, rekla je, a obuhvaća posredničke usluge, *hosting* te usluge *online* platformi. Kao najkontroverzniji dio te legislative vidi algoritme za ciljano oglašavanje, koje se želi ograničiti da se ne bi upotrebljavali osjetljivi podaci korisnika, a prvi put pokušava se zaštititi ciljanje djece.

– Platforme će morati identificirati svoje poslovne korisnike i razlučiti tko prodaje proizvod ili nudi uslugu kako bi pomogle u pronalaženju lažnih trgovaca te zaštitile *online* kupce od ilegalnih proizvoda. Time se omogućuju jedinstvena pravila u svih 27 zemalja članica EU, što bi trebalo smanjiti troškove poštovanja različitih legislativnih okvira. To će biti osobito važno za inovativna mala i srednja poduzeća te razvojna i rastuća (*scaleup*), koja će se moći ►

Tomislav Sokol,

ZASTUPNIK U EUROPSKOM
PARLAMENTU:

– Amandmanima sam intervenirao u prijedlog zakona i omogućio da, osim novčanih, regulatori imaju na raspolaganju strukturne sankcije pa bi se pri opetovanom kršenju novih pravila moglo utjecati i na vlasničke strukture digitalnih divova

Mia Biberović,

UREDNIKA
NETOKRACIJE:

– Nadamo se da će Europska komisija u suradnji s nacionalnim tijelima podupirati dugoročnu održivost medija, koji nerijetko ovise o nekoliko internetskih platformi

Milly Doolan,

ČLANICA IZVRŠNOG ODBORA
UDRUGE INFORMATIČKE I
KOMUNIKACIJSKE DJELATNOSTI
U HRVATSKOJ UDRUZI
POSLODAVACA:

– Omogućuju se jedinstvena pravila
u svih 27 zemalja članica EU, što bi
trebalo smanjiti troškove poštovanja
različitim legislativnih okvira

Dunja Ivana Ballon,

IZVRŠNA DIREKTORICA
HRVATSKE UDRUGE
DRUŠTAVA ZA TRŽIŠNO
KOMUNICIRANJE:

– Morat će se promijeniti mnoge
prakse za davanje korisničke pri-
vole, što bi moglo smanjiti broj
korisnika koji pristaju na personali-
zirane oglase

► skalirati u zemlji podrijetla i konkurirati velikim igračima. Provedba DMA-a ostat će u rukama Komisije, koja će moći izreći novčane kazne, nametnuti pravna rješenja, uključujući i zabranu akvizicija, te provoditi tržišna istraživanja. Pritom države članice od Komisije uvijek mogu zatražiti da otvori tržišnu istragu u vezi s imenovanjem novog *gatekeepera*. Kod DSA-a svaka će država članica morati imenovati nacionalnoga koordinatora digitalnih usluga i odrediti kazne u svojim nacionalnim zakonima. Očekujem da će DMA biti prihvaćen idući mjesec, što znači da će stupiti na snagu u listopadu, a slijedi razdoblje od šest mjeseci za primjenu, do travnja 2023. – predviđa Doolan.

Odgovornost društvenih mreža

Za Miju Biberović, izvršnu direktoricu Hrvatske udruge digitalnih izdavača i urednicu Netokracije, najveći razlog za donošenje DSA-a predstavljali su trgovanje i razmjena ilegalnim dobrima, uslugama i sadržajem putem tehnoloških platformi, što je bilo potpomognuto algoritmima. Upravo su algoritmi omogućavali lakše i brže širenje dezinformacija, objasnila je, što se pokazalo posebno problematičnim posljednjih nekoliko godina. Za razliku od medija, platforme nemaju jednaku zakonsku odgovornost za objavljivanje i distribuciju spornog sadržaja, a DSA utvrđuje odgovornost društvenih mreža i internetskih tržišta.

– Osmišljen je i mehanizam prijavljivanja i djelovanja te zaštitne mjere za uklanjanje nezakonitih proizvoda, usluga i sadržaja na internetu. Iako su i do sada postojali takvi mehanizmi kod većine tehnoloških platformi, cilj je da se oni sada bolje provode, bez nepotrebnog odgađanja, bez diskriminacije i ne proizvoljno. Mediji, čiji se sadržaj također dijeli putem tehnoloških platformi, strahovali su da će sloboda izvještavanja biti ugrožena zbog DSA-a i da će sadržaj koji je već ureden i za koji postoji zakonska odgovornost biti dodatno provjeravan i moderiran na platformama. Ali, na plenarnoj su sjednici prihvaćeni amandmani da pružatelji usluga moraju poštovati slobode izražavanja i medijskog

pluralizma. DMA će pomoći u stvaranju raznolikosti i inovativnosti na digitalnom tržištu, što je u trenutačnim uvjetima teško postići. Nadamo se da će EK u suradnji s nacionalnim tijelima podržavati dugoročnu održivost medija, koji nerijetko ovise o nekoliko internetskih platformi – očekuje Biberović.

Propisi o kriptovalutama

U naletu raščišćavanja, Europa ne zaboravlja ni dodatno urediti

pranje novca i kriptovalute. Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga Hanfa objašnjava da je prijedlog Uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o informacijama koje se prilažu prijenosima novčanih sredstava i određene kriptovalute (TFR *recast*) u fazi rasprave. Kako bi se spriječilo, otkrilo i istražilo moguće korištenje kriptovalute za pranje novca i financiranje terorizma, rekli su, već je donesena Uredba (EU) 2015/847 o sljedivosti prijenosa novčanih sredstava i prenošenje informacija kroz lanac plaćanja.

– Uredba se zasad primjenjuje samo na prijenos novčanih sredstava. Tek 2018. doneseni su novi međunarodni standardi kojima se uvodi zahtjev za razmjenu informacija pri prijenosu virtualne imovine iste prirode kao oni koji postoje za razmjenu informacija pri prijenosu novčanih sredstava. Sada se postojeću Uredbu (EU) 2015/847 dopunjuje tako da se obuhvati i prijenose virtualne imovine. U EU je u raspravi i Uredba Europskog parlamenta i Vijeća o tržištima kriptovalute i izmjeni Direktive (EU) 2019/1937 (MiCA), koja je dio paketa mjera za digitalne financije kojima se dodatno omogućava i podu-

pire potencijal digitalnog financiranja u smislu inovacija i tržišnog natjecanja uza smanjenje rizika. Prijedlogom TFR *recast* propisat će se da je pošiljatelj pružatelj usluga dužan osigurati da se uz prijenos kriptovalute navede ime pošiljatelja, broj računa i adresa pošiljatelja, službeni broj dokumenta, identifikacijska oznaka klijenta ili dan i mjesto rođenja te ime i broj računa korisnika ako račun postoji – navode u Hanfi. ●

**OČEKUJE SE DA ĆE
AKT O DIGITALNOM
TRŽIŠTU (DMA) BITI
PRIHVAĆEN IDUĆI
MJESEC, ŠTO ZNAČI
DA ĆE STUPITI NA
SNAGU U LISTOPADU.
A SLIJEDI RAZDOBLJE
OD ŠEST MJESECI
ZA PRIMJENU, DO
TRAVNJA 2023.
NOVA PRAVILA
O DIGITALNIM
TRŽIŠTIMA (DMA)
ODNOSE SE SAMO NA
NAJVEĆE TRŽIŠNE
SUBJEKTE KAO ŠTO
SU AMAZON, GOOGLE
ILI META**

**U EU JE U RASPRAVI I TZV. MICA, UREDBA KOJA JE DIO PAKETA MJERA ZA DIGITALNE FINANCIJE
KOJIMA SE DODATNO OMOGUĆAVA I PODUPIRE POTENCIJAL DIGITALNOG FINANCIRANJA U SMISLU
INOVACIJA I TRŽIŠNOG NATJECANJA TE ISTODOBNO SMANJUJU RIZICI**